

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА У СФЕРІ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ

КОВАЛЬ Віталій

аспірант,
Хмельницький національний університет
НЕСТОРИШЕН Ігор
кандидат економічних наук, доцент,
Хмельницький національний університет
<https://orcid.org/0000-0003-0765-195X>
e-mail: nestor_nema@ukr.net

В статті досліджено особливості функціонування суб'єктів туристичного підприємництва у сфері сільського зеленого туризму в країнах ЄС. Авторами зазначено, сільський зелений туризм в країнах Європейського Союзу являє собою цілеспрямовану підприємницьку діяльність направлену на задоволення зростаючого попиту на автентичні подорожі. Зауважено, що в країнах ЄС представники туристичної бізнес-спільноти сфері сільського зеленого туризму активно співпрацюють з місцевими підприємствами, фермерами та ремісниками, створюючи мережу (туристичні хаби), яка покращує загальну практику туризму. Авторами проаналізовано програми підтримки суб'єктів туристичного бізнесу в країнах ЄС: програма «EXPERT», «The village I love», «Data base on rural tourism services».

Ключові слова: туризм, сільський туризм, країни ЄС, сталий розвиток

EUROPEAN EXPERIENCE OF ENTREPRENEURSHIP DEVELOPMENT IN THE FIELD OF RURAL GREEN TOURISM

KOVAL Vitaly, NESTORISHEN Ihor

Khmelnytskyi National University

Rural green tourism in the countries of the European Union is a targeted business activity aimed at meeting the growing demand for authentic travel. Entrepreneurs in this field play a crucial role in promoting the economic development of rural areas, preserving cultural heritage and promoting environmental sustainability.

In accordance with the fundamental principles of the features of the creation and functioning of business structures in the field of rural green tourism, recreation priorities include focusing on ecologically clean areas, sustainable development and responsible tourism. In today's conditions, successful entrepreneurs in the field of rural green tourism in the EU countries diversify their offers to satisfy different interests.

The purpose of the study is to systematize the European experience in support and development of rural green tourism.

In the modern period, in the context of promoting the development of rural tourism in EU countries, a number of programs were developed, among which the following should be noted: the "EXPERT" program, the "The village I love" initiative, the "Data base on rural tourism services" program, the "European rural tourism network". The purpose of such programs is to encourage the development of rural tourism in participating regions and countries based on the principles of innovation, transferability, sustainable development and profitability.

Note that, according to Eurostat, a significant share of the tourism sector in the economy of the EU countries is formed in rural areas. Thus, in 2021, rural areas accounted for about 43.8% of beds in tourist accommodation in EU countries (the remaining 33.8% of beds were in cities and suburbs and 21.4% in cities). Rural areas also recorded an estimated 37% of all overnight stays in tourist accommodation, compared with cities and suburbs accounting for the remaining 35% and cities accounting for 28%.

Entrepreneurial activity in the field of rural green tourism in EU countries is a dynamic and profitable business. Through sustainability, fostering community engagement and leveraging digital innovation, entrepreneurs are creating businesses that not only satisfy the desires of today's travelers, but also make a significant contribution to the economic and cultural vitality of rural regions. The involvement of local communities in the tourism planning process is crucial.

Key words: tourism, rural tourism, EU country, sustainable development

КОВАЛЬ, В., & НЕСТОРИШЕН, І. (2024). ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА У СФЕРІ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ. *Development Service Industry Management*, (1), 274–277. [https://doi.org/10.31891/dsim-2024-5\(39\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2024-5(39))

KOVAL, V., & NESTORISHEN, I. (2024). EUROPEAN EXPERIENCE OF ENTREPRENEURSHIP DEVELOPMENT IN THE FIELD OF RURAL GREEN TOURISM. *Development Service Industry Management*, (1), 274–277. [https://doi.org/10.31891/dsim-2024-5\(39\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2024-5(39))

**ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ
ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ**

Сільський зелений туризм в країнах Європейського Союзу (далі – ЄС) являє собою цілеспрямовану підприємницьку діяльність направлену на задоволення зростаючого попиту на автентичні подорожі. Підприємці в цій сфері відіграють вирішальну роль у сприянні економічному розвитку сільської місцевості, збереженні культурної спадщини та сприянні екологічній стійкості. Відповідно до фундаментальних засад особливостей створення та функціонування підприємницьких структур у сфері сільського зеленого туризму, пріоритети відпочинку передбачають зосередження уваги на екологічно чистих місцевостях, сталому розвитку та відповідальному туризмі. Це не тільки відповідає очікуванням екологічно свідомих мандрівників, але й сприяє загальному здоров'ю місцевих екосистем. Також, концептуальні засади організації сільського зеленого туризму передбачають демонстрацію та збереження місцевої культури, традицій та спадщини. Ця автентичність підсилює привабливість сільських напрямків і забезпечує культурний досвід для відвідувачів. В сучасних умовах успішні підприємці у сфері сільського зеленого туризму в країнах ЄС урізноманітнюють свої пропозиції, щоб задовольнити різні інтереси. Це може включати перебування на фермі, агротуризм, прогулянки на природі та культурні заходи, що забезпечує широкий спектр емоцій для подорожуючих. Також, представники туристичної бізнес-спільноти сфері сільського зеленого туризму активно співпрацюють з місцевими підприємствами, фермерами та ремісниками, створюючи мережу (туристичні хаби), яка покращує загальну практику туризму. Співпраця розвиває почуття спільності та підтримує місцеву економіку.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Відмітимо, в сучасній науковій літературі існує значна кількість публікацій щодо особливостей розвитку сільського зеленого туризму в різних країнах. Зокрема, зазначені тематики у своїх працях досліджують Багрій М. В. [1], Батракова Т. І. [2], Демко В. С. [3], Мезенцева І. В. [4], Палюх В. В. [5] та інші науковці.

**ВИДЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ,
КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ**

В той же час, сьогодні є вкрай важливим розроблення вітчизняної програми розвитку сільського зеленого туризму з врахування досвіду країн ЄС, оскільки акцент на розвитку цього виду діяльності дозволить Україні одночасно вирішити декілька проблем. По-перше, розвиток сільського зеленого туризму може стати потужним чинником економічного відновлення регіонів. По-друге, створення підприємницьких структур у сфері сільського зеленого туризму дозволить підвищити трудову зайнятість (в тому числі і внутрішньо-переміщених осіб) в непромислових регіонах. По-третє, розвиток закладів сільського туризму може стати потужним інструментом економічної та соціальної адаптації внутрішньо-переміщених осіб. Таким чином, вивчення такого досвіду дозволить врахувати сучасні аспекти та особливості державного регулювання щодо механізмів економічного стимулювання сільського зеленого туризму, що й зумовлює актуальність дослідження.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою дослідження є систематизація європейського досвіду щодо підтримки та розвитку сільського зеленого туризму.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Підприємницька діяльність у сфері сільського зеленого туризму (rural green tourism) набула широкого розвитку в країнах Європейського Союзу з 1970-х років як альтернатива переважаючим на той час пляжним і гірським курортам. Нова форма відпочинку передбачала тимчасовий трансфер з мегаполісів і від туристичних натовпів на курортах у сільську місцевість. Цей різновид туризму часто реалізовувався на фермах і в основному розглядався як засіб диверсифікації фінансових надходжень фермського господарства в період, коли сільське господарство занепадало. В історії розвитку туризму це явище отримало назву агротуризм (agritourism), або фермерський туризм (farm tourism).

В сучасний період, в контексті сприяння розвитку сільського туризму в країнах ЄС було розроблено низку програм, серед яких варто відзначити такі: програма «EXPERT», метою якої є заохочення розвитку сільського туризму в регіонах і країнах-учасниках, що базується на принципах інновацій, трансферабельності, сталого розвитку та прибутковості. Цільовим сектором цієї програми були «спеціалізовані туристи», такі як: професійні організації, школи, університети, групи з певним покликанням. Після першого року роботи була створена Асоціація розвитку сільського туризму (ATRAC) з метою заохочення культурного та сільського туризму та продовження проектів програми «EXPERT» [6].

Іншою програмою була ініціатива «The village I love» («Село, яке я люблю») започаткована EUROTER і наразі налічує 51 модель проекту. Ця програма є тримовним виданням (німецькою, англійською та французькою) і сфокусована на питаннях сільського туризму шляхом організації конкурсів. Ця ініціатива має стати прикладом для тих, хто прагне реалізувати діяльність у сфері сільського туризму.

Також успішною є програма «Data base on rural tourism services» («База даних послуг сільського туризму»). Беручи до уваги важливість нових технологій, відповідальні за цей проект розробили комп'ютерну програму для збору відносно інформації про послуги на ринку сільського туризму. Ця інформація вказує на компанії, які надають туристичні послуги, елементи мистецтва і культури, характерні для кожного регіону, особливості навколишнього середовища. Проект спрямований на узгодження наявної інформації з послугами, необхідними для сільського туризму, з метою полегшення контактів між постачальниками послуг сільського туризму та агентствами. Програма була імплементована в регіонах Фріулі-Венеція-Джулія та була запропонована іншим регіонам Міністерством туризму Італії.

Програма «European rural tourism network» («Європейська мережа сільського туризму»), організована EUROGÎTES у співпраці з 12 організаторами сільського туризму в 9 країнах Європи та EUROTER. Ця програма включає три елементи: технічну допомогу для розвитку мережі туристичних готелів у Угорщині, Німеччині, Португалії, Іспанії, Чехії та Румунії. Крім того, він забезпечує знання європейського ринку сільського туризму та допомагає у створенні програми інформації та просування розміщення в кожній країні. Функціонування організації передбачає спрямування фахівців до певних країн, навчання тих, хто гарантує туристичну діяльність сіл та власників ферм і пансіонатів. Цей проект має на меті підтримку сільського життя в Європі, а також допомагає країнам Східної та Центральної Європи в їхніх зусиллях з розвитку сільських територій. Програма інтегрованого розвитку сільського туризму є третім етапом стратегії ЄС щодо сталого розвитку сільського зеленого туризму, що базується на зусиллях на місцевому рівні, які отримують вигоду від стратегії розвитку.

Зазначимо, за даними Євростату, значна частка сфери туризму в економіці країн ЄС формується в сільській місцевості. Так, у 2021 році на сільську місцевість припадало близько 43,8 % ліжок у туристичних місцях розміщення в країнах ЄС (решта 33,8% ліжок були в містах і передмістях і 21,4% у містах). У сільській місцевості також було зареєстровано орієнтовно 37% усіх ночівель, проведених у місцях розміщення туристів, у порівнянні з містами та передмістями, на які припадає решта 35%, і містами – 28% (рис.1) [7].

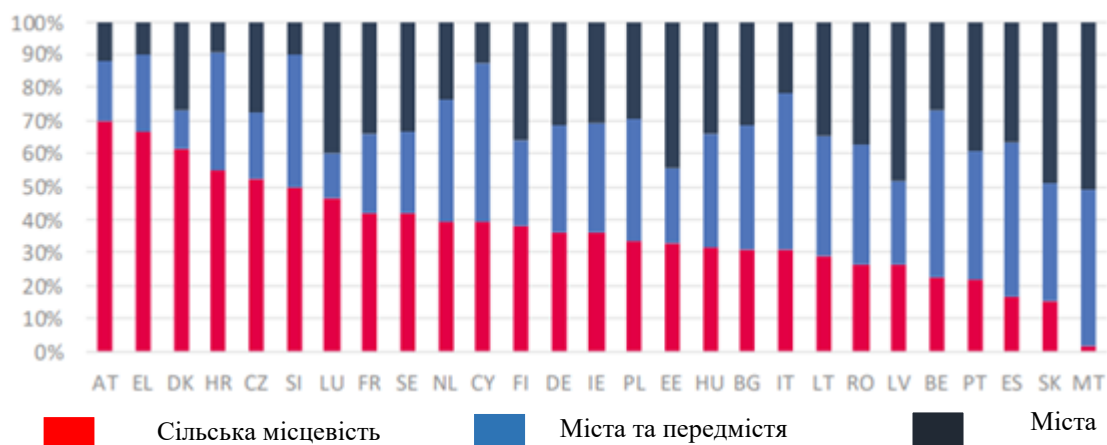

Рис. 1 Частка ночей у місцях розміщення туристів у 2021 році

Джерело: [7]

Якщо говорити про абсолютні показники, то державами-членами з найбільшою кількістю ліжок у сільській місцевості є Франція, Італія, Німеччина, Іспанія, Греція, Австрія та Хорватія, причому більшість із них (за винятком Італії та Іспанії) також мають більше ліжок у сільській місцевості, ніж у містах, селищах чи передмістях. Це також були країни-члени з найбільшою кількістю ночей, проведених у місцях розміщення туристів у сільській місцевості.

Після значного відновлення туризму в 2022 році, стійкий інтерес до сталого туризму в сільській місцевості та місцях, розташованих неподалік від дому, зберігається, хоча це може бути ускладнене кризою вартості життя. Згідно зі звітом Booking.com про екологічні подорожі за 2023 рік, із 33000 мандрівників у 35 країнах 76% відмітили, що хочуть подорожувати більш екологічно протягом наступних 12 місяців. Це на 16 відсоткових пунктів вище, ніж в опитуванні Booking у 2021 році, і на 5 відсоткових пунктів більше, ніж у 2022 році. Проте, близько 75 % учасників також заявили, що глобальна енергетична криза та вартість життя впливають на їхні плани подорожей. Крім того, 49% зауважили, що більш екологічні варіанти подорожей були занадто дорогими – на 11 % більше порівняно з 2022 роком. Тим не менш, 43% зауважили, що вони готові платити додатково за варіанти подорожей із екологічною сертифікацією. Це відповідає оцінці UNWTO про те, що у 2023 році туристи все більше шукатимуть співвідношення ціни та якості та подорожуватимуть ближче до дому у відповідь на сьогоднішній складний економічний клімат і невизначену геополітичну ситуацію. Інші звіти індустрії гостинності включають відновлення інтересу до екологічних подорожей серед головних туристичних трендів 2023 року, зокрема екологічного туризму; віддалена робота та цифрове

кочування; і незвичайні напрямки для мандрівників, які шукають справжнього досвіду та уникають перенаселених туристичних місць.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Підприємницька діяльність у сфері сільського зеленого туризму в країнах ЄС є динамічною та прибутковою справою. Завдяки стійкості, сприянню залученню громади та використанню цифрових інновацій підприємці створюють підприємства, які не лише задовольняють бажання сучасних мандрівників, але й здійснюють значний внесок в економічну та культурну життєздатність сільських регіонів. Залучення місцевих громад до процесу планування туризму має вирішальне значення. Підприємницькі ініціативи забезпечують розподіл прибутків від туризму на місцевому рівні, сприяючи економічному та соціальному розвитку. Підприємці вивчають доступні можливості фінансування та гранти, які надає ЄС для ініціатив сталого туризму, розвитку сільської місцевості та малого бізнесу. Ці ресурси можуть значно підтримати розвиток підприємств сільського зеленого туризму. Інвестиції в базу інфраструктуру (дороги, покажчики та інформаційні центри) підвищують привабливість і доступність сільських територій. Підприємці відіграють певну роль у забезпеченні наявності необхідної інфраструктури для розвитку туризму. Надання навчальних програм для місцевих громад, залучених у туризм, забезпечує кваліфіковану робочу силу, здатну пропонувати високоякісні послуги. Підприємці співпрацюють з навчальними закладами для впровадження ефективних навчальних ініціатив. Організація або участь у культурних заходах і фестивалях сприяє поживленню сільської місцевості. Ці події приваблюють туристів у певні періоди, додаючи унікальності сільському досвіду. Підприємці включають елементи агротуризму, пропонуючи екскурсії на ферми, місцеву кухню та рекламу місцевих продуктів. Це не тільки підтримує місцевих фермерів і виробників, але й підвищує автентичність сільського досвіду. В наступних наукових публікаціях розглянемо шляхи адаптації європейського досвіду підтримки сільського зеленого туризму у вітчизняну практику.

Література

1. Багрій М. В. Вдосконалення державного регулювання туристичної привабливості сільських територій. Агросвіт. 2014. № 14. С. 69-72.
2. Батракова Т. І. Аналіз розвитку туристичної сфери Запорізької області. Економічні студії. 2018. № 2 (20). С. 105-108
3. Демко В. С. Зелений туризм в системі економічного розвитку сільських територій України: дис. ... доктор філософії з економіки: 051 Мелітополь, 2021. – 268 с.
4. Мезенцева І. В. Інвестиційне забезпечення розвитку сільського зеленого туризму в регіоні. Економічні науки. Серія: Регіональна економіка. 2017. Вип. 14. С. 201–207. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnre_2017_14_22
5. Палюх В. В. Державне регулювання зеленого туризму в Україні: монографія / В. В. Палюх, Н. С. Грабар, С. В. Порока. Харків : НУЦЗУ, 2021. 202 с.
6. Reinforcing rural tourism resilience. Policy insights. June 2023 https://eu-cap-network.ec.europa.eu/sites/default/files/publications/2023-06/EUCAPNetwork_PolicyInsights_ReinforcingRuralTourismResilience_230620.pdf
7. Rural tourism. European Parliamentary Research Service. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2023/751464/EPRS_BRI\(2023\)751464_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2023/751464/EPRS_BRI(2023)751464_EN.pdf)
8. [Webinar about the SME call of the EuroCluster Rural Tourism for FSTP 1st August 2023](https://www.ruraltour.eu/news/webinar-about-the-sme-call-of-the-eurocluster-rural-tourism-for-fstp) URL: <https://www.ruraltour.eu/news/webinar-about-the-sme-call-of-the-eurocluster-rural-tourism-for-fstp>

References

1. Bahrii M. V. (2014) Vdoskonalennia derzhavnoho rehuliuвання turystychnoi pryvablyvosti silskykh terytorii. Ahrosvit. № 14. P. 69-72.
2. Batrakova T. I. (2018) Analiz rozvytku turystychnoi sfery Zaporizkoi oblasti. Ekonomichni studii. № 2 (20). P. 105-108
3. Demko V. S. (2021) Zelenyi turyzm v systemi ekonomichnoho rozvytku silskykh terytorii Ukrainy: dys. ... doktor filosofii z ekonomiky: 051 Melitopol., 268 p.
4. Mezentseva I. V. (2017) Investytsiine zabezpechennia rozvytku silskoho zelenoho turyzmu v rehioni. Ekonomichni nauky. Seria: Rehionalna ekonomika. Vyp. 14. S. 201–207. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnre_2017_14_22
5. Paliukh V. V. (2021) Derzhavne rehuliuвання zelenoho turyzmu v Ukraini: monohrafiia / V. V. Paliukh, N. S. Hrabar, S. V. Poroka. Kharkiv : NUTsZU, 2021. 202 s.
6. Reinforcing rural tourism resilience. Policy insights. June 2023 https://eu-cap-network.ec.europa.eu/sites/default/files/publications/2023-06/EUCAPNetwork_PolicyInsights_ReinforcingRuralTourismResilience_230620.pdf
7. Rural tourism. European Parliamentary Research Service. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2023/751464/EPRS_BRI\(2023\)751464_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2023/751464/EPRS_BRI(2023)751464_EN.pdf)
8. [Webinar about the SME call of the EuroCluster Rural Tourism for FSTP 1st August 2023](https://www.ruraltour.eu/news/webinar-about-the-sme-call-of-the-eurocluster-rural-tourism-for-fstp) URL: <https://www.ruraltour.eu/news/webinar-about-the-sme-call-of-the-eurocluster-rural-tourism-for-fstp>